

M

E

D

T

A

**OBRASCI FINANSIRANJA MEDIJA
IZ JAVNIH BUDŽETA
POLITIČKI PRITISCI
I FINANSIJSKA NESTABILNOST**

urednica: Sanela Hodžić / autorica: Anida Sokol

Ovaj tekst je objavljen za projekat “Transparentnost finansiranja medija: razvoj kriterija za finansiranje medija i oglašavanje javnog sektora” kojeg podržava vlada Kraljevine Nizozemske kroz Matra program. Autor publikacije je odgovoran za njen sadržaj i stavovi koji su u tekstu izneseni ne odražavaju stavove donatora.

Kingdom of the Netherlands

OBRASCI FINANSIRANJA MEDIJA IZ JAVNIH BUDŽETA – POLITIČKI PRITISCI I FINANSIJSKA NESTABILNOST

PRVI ISTRAŽIVAČKI IZVJEŠTAJ

APRIL 2017

Dosadašnja istraživanja su pokazala da se na medije u Bosni i Hercegovini izdvajaju milioni maraka iz javnih budžeta. Na osnovu kojih kriterija i procedura se oni dodjeljuju i dalje ostaje upitno. Ovaj izvještaj pokušava odgovoriti na to pitanje, te ponuditi pregled obrazaca prema kojima vlasti na entitetskim i lokalnim nivoima finansiraju medije. Praksa je neujednačena i netransparentna, što otvara prostor za finansijske i političke pritiske i za donošenje arbitrarnih odluka o dodjeli sredstava.

UVOD

U Bosni i Hercegovini se iz javnih budžeta dodjeljuju značajna sredstva za medije. Prema istraživanju Centra za razvoj medija i analize (CRMA), ta cifra za 2013. i 2014. je iznosila oko trideset miliona maraka godišnje, te pored podrške entitetskih vlasti RTVFBiH i RTRS-u, finansiranja novinarskih agencija Fene i Srne, izdvajanja za lokalne javne i privatne medije, ona je uključivala i novac za razne vrste promocija, objavljivanje oglasa, javnih poziva, tendera i za praćenje rada organa vlasti.¹ Prema bazi podataka Centra za zastupanje građanskih interesa (CPI), iz javnih budžeta u 2015. također su alocirane značajne sume – tako je, naprimjer, Kanton Sarajevo, kao i prethodne dvije godine, izdvojio oko tri i po miliona maraka za TVSA,² gradska uprava Bijeljine oko dvjesto hiljada i četiristo za javno preduzeće “Semberija i Majevisa”,³ a Radiju Herceg-Bosna sredstva su doznačena iz Hercegovačko-neretvanskog kantona, općina Tomislavgrad, Livno i Ljubuški, pa čak i iz budžetske rezerve koju je Vijeće ministara BiH odobrilo Ministarstvu civilnih poslova.⁴ Brojke, ipak, nisu konačne.

U cjelini, informacije o ovim izdvajanjima nisu lako dostupne. Kako se zaključuje u izvještaju Evropske komisije (2016: 9), država još uvijek nije postigla dovoljnu transparentnost budžeta, niti je bilo pokušaja da se pripremi budžet na svim nivoima vlasti koji bi bio lako razumljiv i dostupan građanima, kao što je to praksa u drugim evropskim zemljama.⁵ Ne postoje konsolidirani podaci o izdvajanjima za medije, a pored toga što kompleksna administrativna organizacija sa 155 nivoa vlasti sama po sebi otežava prikupljanje cjelovitih podataka, činjenica da proaktivno objavljivanje informacija još uvijek nije standardna praksa dodatno usložnjava problem.⁶ Načini izvještavanja o potrošnji budžeta nisu ujednačeni

1 Plaćeni sadržaji u medijima uključuju promociju raznih kampanja, objavljivanje hronika aktuelnosti, prijenos sjednica, a novac se izdvaja i za pretplatu na novine (CRMA, 2016).

2 TVSA dobiva najviše sredstava od svih lokalnih javnih televizija. U 2015. godini od 3.480.000 maraka iz kantonalnog budžeta, 80.000 je bilo namijenjeno za nabavku opreme za digitalizaciju programa i 50.000 za nabavku programa. CPI baza. Dostupno na: <http://javnefinansije.cpi.ba/budžetski-korisnici/> (stranica posjećena 6. 3. 2017). Pored toga, za ovu kuću sredstva izdvajaju i Grad Sarajevo i sarajevske gradske općine. O finansiranju TVSA vidjeti članak Mirne Stanković Luković (2016).

3 Gradska uprava Bijeljine izdvaja najviše za ovo javno informativno i izdavačko preduzeće. O načinima finansiranja medija iz budžeta pojedinih gradskih uprava vidjeti više u nedavnom članku Ljiljane Kovačević (2017).

4 Hercegovačko-neretvanski kanton je izdvojio 220.000 maraka, Livno i Ljubuški po 10.000, a Tomislavgrad 30.000 za Radio Herceg-Bosna (CPI baza). Na osnovu osnivačkog udjela, ovaj kanton i više općina dodjeljuju redovna sredstva ovom emiteru, ali ona nisu u svim budžetima jasno navedena (CRMA, 2016). Pored toga, 2015. godine iz budžetske rezerve institucija BiH, koju je Vijeće ministara BiH odobrilo Ministarstvu civilnih poslova, Radiju Herceg-Bosna je doznačeno 50.000 maraka. Takva odluka, kako javljaju iz Ministarstva civilnih poslova, donesena je na Vijeću ministara BiH, a komisija iz Ministarstva civilnih poslova nije učestvovala u tome. Zaključkom Vijeća ministara BiH, Ministarstvo civilnih poslova je zaduženo da formira komisiju za kontrolu utroška ovih sredstava i oni trenutno rade na analizi izvještaja. Radio Herceg-Bosna je 2015. godine konkurirao za grant ovog ministarstva za sufinansiranje projekata iz kulture, ali njihov projekt nije ispunjavao kriterije i nije podržan. Izvor: Zorica Rulj, portparol Ministarstva civilnih poslova, pismena korespondencija, 28. 3. i 5. 4. 2017. Vidjeti i Ured za reviziju institucija BiH (2016a: 67).

5 Neke lokalne uprave, poput Zenice, Tuzle i Općine Stari Grad Sarajevo, pripremile su budžete za građane, koji su dostupni na njihovim internetskim stranicama. Ni u ovim budžetima, ipak, nisu izdvojene informacije o finansiranju medija.

6 Analiza o transparentnosti rada institucija BiH, koju je uradio Ured za reviziju institucija BiH, pokazala je da se proaktivna transparentnost primjenjuje vrlo ograničeno. Zaključuju da nije jasno određen minimum

na lokalnim nivoima, dok su kontni planovi na državnom nivou i u entitetima također neusklađeni,⁷ na što upućuje i Evropska komisija (2016: 8) u svom posljednjem izvještaju o Bosni i Hercegovini.

U budžetima institucija vlasti finansiranje medija često nije precizno navedeno, nerijetko se nalazi pod generalnim stavkama poput “druge ugovorne usluge”⁸ ili “subvencije javnim preduzećima”, a pojedine lokalne radiostanice rade u sklopu kulturnih i sportskih centara, zbog čega tačan podatak o sredstvima namijenjenim za tu medijsku kuću nije moguće izdvojiti.⁹ Sa druge strane, i sami mediji su netransparentni, te ne objavljuju svoje finansijske izvještaje, programe rada, statute, a neki ni impresume.¹⁰

Civilni sektor pruža neke od informacija o finansiranju medija, koje organi vlasti nisu učinili lako dostupnim i u tom je pogledu spomenuta CPI baza najiscrpniji izvor. Ona omogućava lako identifikiranje određenih informacija o izdvajanjima za medije, iako nije sveobuhvatna i pati od određenih nepravilnosti, te je stavke poput “učesće u finansiranju javnih medija” i “sredstva za informiranje” potrebno dodatno provjeravati jer ne označavaju krajnje korisnike.¹¹ Sve je to, međutim, odraz nejasnog i neujednačenog označavanja tih stavki u budžetima organa vlasti i potvrđuje očigledan nedostatak otvorene vlasti u BiH.¹²

informacija koje bi se trebale objavljivati i nije definiran standard kvaliteta objavljenih informacija. Značajan broj institucija nema pisane interne procedure o načinu i postupku objavljivanja sadržaja na internetskim stranicama (Ured za reviziju institucija BiH, 2015). Kada je riječ o budžetu, prema zaključku monitoringa rada institucija na državnom i entitetskom nivou, stanje je nezadovoljavajuće (Transparency International BiH, 2016). O proaktivnoj transparentnosti u BiH vidjeti i analize Analitike (Rajko, 2014).

7 U Federaciji, prema analitičkom kontnom planu, izdvajanja za medije uglavnom se nalaze pod stavkom “druge ugovorne usluge”, pod tekućim grantovima, gdje spadaju i subvencije javnim preduzećima i grantovi neprofitnim organizacijama, a izdaci su česti i iz kapitalnih transfera za opremu (*Pravilnik o knjigovodstvu budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine; Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine*). Međutim, prakse po kantonima i općinama su različite, te se kontne stavke znaju i spajati. Izvor: Maid Cero, administrator baze podataka, CPI, intervju, 8. 3. 2017. U Republici Srpskoj rashodi za medije, subvencije javnim medijima i subvencije ostalim medijima evidentiraju se prema *Pravilniku o proračunskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za upotrebu prihoda proračuna Republike, općina, gradova i fondova*. Kada je u pitanju transparentnost, segmentirani podaci za izdatke za medije nisu vidljivi na obrascima finansijskih izvještaja, ali su sastavni dio izvještaja o izvršenju budžeta koje razmatra Vlada i Narodna skupština Republike Srpske. Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske, pismeni odgovor, 16. 2. 2017. U praksi, međutim, često su izdvajanja zbirna i nije lako utvrditi krajnjega korisnika.

8 S istim problemom su se susreli i istraživači iz CRMA tokom spomenutog istraživanja jer pojedine institucije pod “ostale ugovorne usluge” svode i troškove vještačenja, mrtvozorstva i slično.

9 Na ovu su pojavu ukazali i predstavnici Regulatorne agencije za komunikacije (RAK). Izvor: Helena Mandić, pomoćnik direktora za emitiranje, Asja Rokša-Zubčević, rukovodilac Sektora za audiovizuelne usluge i međunarodnu saradnju u emitiranju, RAK, intervju, 15. 2. 2017.

10 Vidjeti u člancima Mediacentra (Halilović 2016; Voloder 2016).

11 U bazi podataka CPI-a za 2014. i 2015. uvedene su i funkcionalne pretrage na osnovu klasifikacije vladinih funkcija (COFOG – Classification of the Functions of Government), među kojima i kategorija “usluge emitiranja i izdavaštva”. Funkcionalna klasifikacija, koja je međunarodni standard, a koju su počele primjenjivati i vlasti u BiH, prikazuje rashode prema pojedinim namjenama (javni red i sigurnost, odbrana, zdravstvo i sl.). Međutim, ni ova klasifikacija u CPI bazi nije sveobuhvatna, a uključuje i finansiranje RAK-a. Izvor: Maid Cero, supra, fusnota 7.

12 Složenost prikupljanja podataka također govori u prilog ovome. Iz CPI-a šalju zahtjeve za slobodan pristup informacijama i pregledavaju internetske stranice institucija vlasti, a informacije skupljaju iz različitih izvora poput godišnjih i periodičnih izvještaja o izvršenju budžeta sa svih nivoa vlasti i iz revizorskih izvještaja. CRMA podatke dopunjava iz službenih glasnika, kao i direktnim pozivima i provjerama.

DRŽAVNA POMOĆ JAVNIM RTV-PREDUZEĆIMA

Nepostojanje jasno utvrđenih procedura i kriterija po kojima institucije vlasti dodjeljuju sredstva medijima¹³ jasno govori o tome da javni interes u obrascima finansiranja medija nije zaštićen. Poznato je da tri četvrtine sredstava za medije dobiju oni javni (CRMA, 2016), u koje spadaju tri javna servisa, dvije entitetske agencije, kao i javni kantonalni, općinski i gradski mediji. Iako se tri javna RTV-servisa u pravilu finansiraju na osnovu pretplate i marketinga, entitetske vlasti mogu dodijeliti izvjesna sredstva RTVFBiH i RTRS-u (CRMA, 2016).¹⁴ Takvo finansiranje najčešće je označeno kao pomoć u procesu digitalizacije,¹⁵ a također se ističe kao neophodno zbog neriješenog sistema naplate RTV-takse. Međutim, donosioci odluka snose odgovornost za neusvajanje izmjena zakona o RTV-sistemu, a način prikupljanja i posebno raspodjele takse između tri emitera predmet je entitetskih i stranačkih razilaženja zbog kojih Parlament nije postigao konsenzus.¹⁶

Dostupne informacije o izdvajanjima za RTRS se međusobno razlikuju. Prema istraživanju CRMA-e, vlada RS-a je pod stavkom “ugovorene usluge za provođenje Zakona o unutrašnjem dugu” u 2013. i 2014. izdvojila 300.000, a 2015. godine 125.790 maraka za RTRS.¹⁷ Iz Generalnog sekretarijata Vlade Republike Srpske, koji je nosilac budžetske stavke finansiranja medija, međutim, rečeno je da u 2015. i 2016. nije bilo izdvajanja iz budžeta za ovaj medij,¹⁸ ali prema podacima iz Izvještaja o radu i poslovanju RTRS-a za 2015. godinu, ova televizija ostvarila je prihod od 487.766 maraka iz javnih budžeta. Mirna Stanković Luković iz CRMA-e ukazuje i na praksu dodjele viška prihoda iz drugih javnih

13 O tim obrascima finansiranja vidjeti više u publikacijama Mediacentra autorice Sanele Hodžić (Hodžić 2014, 119–139; Hodžić 2015; Hodžić 2016).

14 Entitetske vlasti redovno finansiraju entitetske novinske agencije. Godišnje se izdvaja 1.700.000 maraka za Srnu i oko 2.600.000 za Fenu. Izdvajaju se i sredstva za usluge medija: prema istraživanju CRMA-e, u 2013. vlada RS-a je potrošila 50.000 maraka, a u izbornoj 2014. čak 722.000. U 2015. godini dodijeljen je i grant od 35.000 maraka *Nezavisnim novinama* (CPI baza). CRMA nije mogla utvrditi izdvajanja iz federalnog budžeta za objavljivanje oglasa i druge promocije u 2013. i 2014. jer nisu dostavljene tražene informacije (CRMA, 2016).

15 I na državnom nivou se izdvajaju sredstva za digitalizaciju. U februaru 2017. godine Vijeće ministara je donijelo odluku o upotrebi dijela sredstava akumuliranog viška prihoda nad rashodima RAK-a u iznosu od 1.400.000 maraka za finansiranje druge faze digitalizacije (*Službeni glasnik BiH*, 15/17: 16).

16 Raspodjela prihoda od RTV-takse i marketinga ne provodi se prema Zakonu o Javnom radio-televizijskom sistemu, kojim je utvrđeno da polovina ide BHRT-u, dok drugu polovinu dijele RTRS i RTVFBiH. Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama ovog zakona predvidio je omjer 40:30:30, ali zastupnici iz Republike Srpske nisu pristali na taj prijedlog jer zahtijevaju da omjer bude jednak za svaki emiter. To je, međutim, nelogično ukoliko se uzme u obzir činjenica da BHRT ima dodatne nadležnosti u kontekstu digitalizacije i članstva u međunarodnim organizacijama, te bi stoga morao dobivati veći dio sredstava. Treba napomenuti i to da već na nivou legislative postoje neslaganja u pogledu raspodjele sredstava budući da se prema Zakonu o RTVFBiH prihodi koje ova televizija ostvari od marketinga primarno koriste za finansiranje vlastite djelatnosti. U Zakonu o Radio-televiziji Republike Srpske stoji da se direktno primjenjuje način ubiranja i raspodjele prihoda između javnih servisa, ali dugovanja ove televizije prema BHRT-u govore o tome da se ovo u praksi ne provodi. Dosadašnji sistem naplate RTV-takse prestao je važiti 30. juna 2016, produžen je 23. marta 2017, te se naplata nastavlja vršiti preko računa za fiksne telefone putem kompanija BH Telekom i M:tel. Nepoznato je da li će HT Eronet, koji je prestao naplaćivati RTV-taksu, nastaviti s ovom praksom. U Parlamentarnoj skupštini BiH nedavno je održana rasprava o transformaciji javnog RTV-sistema, na kojoj je iznesen prijedlog HNS-a o uvođenju četvrtog servisa BHRT H. U cjelini, naplata i dalje drastično opada jer sve veći broj stanovništva ukida kućne telefone i odlučuje se za privatne operatore i IPTV-usluge. Ove informacije su izdvojene iz lokalnih medija, a više vidjeti u članku Emira Habula (2016).

17 Mirna Stanković Luković, novinarka, CRMA, pismena korespondencija, 30. 3. 2017.

18 Generalni sekretarijat Vlade Republike Srpske, Sektor za informisanje, Biro za odnose s javnošću, pismeni odgovor, 3. 4. 2017.

preduzeća ovoj radioteleviziji, a uz saglasnost vlade.¹⁹ Za 2017. godinu za potrebe nabavke opreme RTRS-u vlada ovog entiteta namijenila je iznos od dva miliona maraka, zbog, kako je naznačeno, “niskog stepena naplate RTV-takse i loše situacije u kojoj se nalaze javni medijski servisi u BiH”.²⁰ U Federaciji, sa druge strane, izdvajanja za entitetsku televiziju su manja. Federalno ministarstvo prometa i komunikacija je 2015. dodijelilo subvenciju RTVFBiH za tehničko opremanje u svrhu stvaranja uvjeta za uvođenje digitalne televizije u iznosu nešto manjem od četiristo hiljada maraka (*Službeni glasnik BiH*, 11/6: 225). Iako je bilo predviđeno budžetom Federacije, ovoj televiziji nisu bila doznačena sredstva u 2013. i 2014. godini (*Službeni glasnik BiH*, 11/6: 226).

Finansijska sredstva koja vlasti dodijele medijima (izuzev komercijalnih ugovora) dio su sistema državne pomoći čiju provedbu prati državno regulatorno tijelo Savjet za državnu pomoć.²¹

Državna pomoć su: subvencije, nepovratna sredstva, izuzeća, umanjenja poreza ili izuzeća od poreza, otpisivanje dugovanja ili preuzimanje dugovanja, davanje zajmova, kredita s preferencijalnim kamatnim stopama (član 2.a), koju dodjeljuju državne, entitetske, kantonalne i općinske vlasti, kao i vlasti iz Brčko distrikta, a kojima se određeni privredni subjekt dovodi u povoljniji položaj u pogledu tržišne konkurencije (član 3). Entitetske vlade, vlada Brčko distrikta i Vijeće ministara BiH dužni su prikupiti podatke o dodijeljenoj državnoj pomoći i dostaviti ih Savjetu za državnu pomoć, čiji članovi pripremaju konsolidirani godišnji izvještaj, koji se šalje Evropskoj komisiji.²² Pored toga, za svaku pomoć veću od 200.000 eura jednom subjektu u tri fiskalne godine neophodno je odobrenje od Savjeta za državnu pomoć, ali postoje izuzeća od ovog pravila kao što su usluge od općeg ekonomskog značaja (član 6.c).²³

Iako je zakon urađen prema standardima EU, ipak su prisutne brojne neusklađenosti i problemi s implementacijom, a to se odnosi i na državnu pomoć u oblasti medija, koja spada u sektor vertikalne pomoći.²⁴ Član 67 u Uredbi o namjeni, kriterijima i uvjetima za dodjelu državne pomoći u FBiH definira uvjete za dodjelu državne pomoći javnim medijima koji moraju zadovoljavati interese javnosti na nacionalnom i lokalnom nivou, voditi računa o “nacionalnoj zastupljenosti informativnog, kulturnog, obrazovnog, sportskog i zabavnog programa”, te emitirati radijski ili televizijski program od važnosti za građane Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije. Pored toga, neophodno je da nezavisan organ prati pružanje javne usluge, a ukoliko se medij finansira i od prodaje reklamnog prostora dužan je voditi odvojeno računovodstvo za ove poslove. Uredbom, međutim, nije regulirana

19 Ova sredstva se izdvajaju kao “dodjela donacija iz budžeta za donacije” i to za oblast kulture i obrazovanja, a ponekad i za oblast socijalne pomoći i u humanitarne svrhe. Mirna Stanković Luković, supra, fusnota 17.

20 Vlado Blagojević, generalni sekretar, Generalni sekretarijat Vlade Republike Srpske, pismeni odgovor, 17. 3. 2017.

21 Zakon o sistemu državne pomoći bio je jedan od uvjeta iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a donesen je 2012. godine kao korak prema racionalnijem trošenju budžetskih sredstava. O analizi državne pomoći u BiH vidjeti publikaciju Centra civilnih inicijativa Tuzla (Bulić i Čilimković, 2015).

22 Aleksandar Ristić, stručni savjetnik, Ranko Lučić, načelnik Sekretarijata, Savjet za državnu pomoć BiH, intervju, 6. 3. 2017.

23 “Usluge od općeg ekonomskog značaja su aktivnosti koje su identificirali javni organi kao usluge od posebne važnosti za građane koje ne bi bile dostupne građanima ili bi im bile dostupne pod manje povoljnim uvjetima od uobičajenih ako bi izostala intervencija javnih organa” (Zakon o sistemu državne pomoći, član 2.m).

24 Vertikalna pomoć je, za razliku od horizontalne, namijenjena tačno utvrđenim sektorima, i to sektoru proizvodnje čelika, sektoru vađenja uglja i sektoru saobraćaja, gdje spadaju i mediji.

državna pomoć privatnim medijima, a kriteriji prema kojima bi mediji koji dobivaju pomoć trebali zadovoljavati interes javnosti i biti od važnosti za građane BiH nisu dalje precizirani. Nadalje, u uredbi RS-a, kriteriji za dodjelu državne pomoći medijima nisu navedeni. Ovo je, kako kaže Muris Bulić, koautor publikacije *Sistem državne pomoći BiH, zakon i praksa*, “urađeno svjesno ili nesvjesno. A kada niste nešto propisali, onda možete raditi šta hoćete”.²⁵

Do sada su Savjetu za državnu pomoć Bosne i Hercegovine dostavljena dva zahtjeva za odobrenje državne pomoći medijima, i to *ex post*, tj. nakon što je pomoć ugovorena ili izvršena, što je također predviđeno zakonom pod određenim okolnostima (član 12, t. 7). Odobrena je državna pomoć od Federalnog ministarstva prometa i komunikacija u obliku gore spomenute subvencije u iznosu od 382.000 maraka za RTVFBiH nakon što je sklopljen ugovor o prijenosu sredstava, te je zaključeno da je riječ o *de minimis* državnoj pomoći, za koju nije potrebno tražiti odobrenje (ispod 200.000 eura u tri fiskalne godine) (*Službeni glasnik BiH*, 11/6: 225). Drugo rješenje tiče se zahtjeva Vlade Tuzlanskog kantona za odobrenje državne pomoći Radio-televiziji Tuzlanskog kantona (RTVTK) za pokriće dijela troškova poslovanja u 2014. godini u iznosu od 1.520.000 maraka, a nakon što je izvršeno finansiranje. Tokom postupka utvrđeno je da RTVTK vodi odvojenu evidenciju troškova za poslove pružanja javne usluge, da RAK kao nezavisno tijelo prati davanje ove usluge, te da Zakonom o RTVTK ova televizija obavlja usluge od općeg ekonomskog interesa.²⁶ I u ovom je slučaju zaključeno da nije potrebno tražiti odobrenje od Savjeta jer je riječ o dozvoljenoj državnoj pomoći za obavljanje usluga od općeg ekonomskog interesa, koje su javna tijela prepoznala kao usluge od posebne važnosti za građane, a koje ne bi bile dostupne ako bi izostala intervencija javnih tijela (*Službeni glasnik BiH*, 45/16: 19). Da obavlja usluge od općeg ekonomskog interesa i da zadovoljava interes javnosti na lokalnom i nacionalnom nivou, Savjet je, pored Zakona o RTVTK, utvrdio i na osnovu postojanja Uredničkog vijeća ove televizije, čiji se članovi imenuju iz “reda istaknutih predstavnika obrazovanih, naučnih, kulturnih, sportskih institucija i vjerskih organizacija” (*Službeni glasnik BiH*, 45/16: 18).

Ovo rješenje je veoma ilustrativno kada je riječ o dodjeli pomoći medijima. Prvo, u njemu je preciznije definirano da se finansiranje javnih radio-difuznih emitera generalno smatra državnom pomoći jer se vrši dodjela državnih sredstava, a određeni radio-televizijski emiter se stavlja u povoljniji položaj u odnosu na druge na tržištu. Drugo, ovo rješenje jasno navodi da su usluge javnih medija od općeg ekonomskog značaja za građane, te za dodjelu javnih sredstava nije potrebno tražiti odobrenje bez obzira na to što mogu biti veća od *de minimis* pomoći.

Bez detaljne analize, ipak, nije moguće utvrditi da li javni emiteri zaista služe interesu javnosti. Te se odluke zasnivaju na onome što stoji u zakonu jedne televizije ili na osnovu činjenice da ona ima uredničko vijeće, koje manje lokalne televizije i nemaju.²⁷ Savjet

25 Izvor: Muris Bulić, konsultant za monitoring, Centar civilnih inicijativa Tuzla, intervju, 27. 3. 2017.

26 U Zakonu RTVTK (član 1) je propisano sljedeće: “Radi obavljanja djelatnosti javnog informisanja u cilju ostvarivanja prava na informisanje i zadovoljavanje kulturnih, obrazovnih i drugih potreba naroda i građana Tuzlanskog kantona, Skupština Tuzlanskog kantona osniva JP RTVTK”. Nadalje, citira se i član 2, u kojem stoji da “RTVTK obavlja djelatnost od javnog društvenog interesa za Kanton i organizuje se kao društvo s ograničenom odgovornošću”. U rješenju piše da ovaj zakon predstavlja akt na osnovu kojeg je preduzeću povjereno da obavlja usluge od općeg ekonomskog interesa (*Službeni glasnik BiH*, 45/16: 18).

27 Za RTVTK su 2017. godine predviđena veća sredstva, od skoro dva miliona maraka iz kantonalnog budžeta. Da radio-televizija služi samo jednoj političkoj grupaciji (SDA), stav je opozicije u Skupštini Tuzlanskog kantona, na čijim sjednicama se raspravlja program rada ove televizije, dok pozicija izdvojena sredstva pravda činjenicom da bi bez njih došlo do gašenja ovog emitera. Izvor: Muris Bulić, supra, fusnota 25.

ima pravo pokrenuti istrage i vršiti naknadne procjene dodijeljene državne pomoći ako se državna pomoć nezakonito koristi, ali se sam susreće s neriješenim pitanjem finansiranja i manjkom kadra, što utječe na njegovu sposobnost interveniranja.²⁸ Nadalje, institucije vlasti, kao i korisnici državne pomoći, nemaju dovoljan nivo poznavanja ovog sistema, zbog čega se dodijeljena sredstva ne prijavljuju ili se odobrenja traže *ex-post*. Savjet objavljuje godišnje izvještaje o dodijeljenoj državnoj pomoći BiH na svojoj internetskoj stranici (posljednja je iz 2014), ali ovi su popisi samo zbirni, čime se ne osigurava potpuna transparentnost, a entitetskim uredbama nije predviđena obaveza objave obrazaca o državnoj pomoći na internetskim stranicama organa nadležnih za provedbu – entitetskih vlada, vlade Brčko distrikta i Vijeća ministara (Bulić i Čilimković, 2015: 34).²⁹ Na kraju, pitanje dodjele sredstava po sistemu državne pomoći medijima u BiH je upitno jer, prema evropskim standardima, ona nije namijenjena za održavanje preduzeća koja posluju s gubitkom (Bulić i Čilimković, 2015: 13),³⁰ ali je još više problematično s obzirom na nepostojanje garancija protiv uplitanja političkih struktura u njihove uredničke politike, te s obzirom na nepostojanje evaluacije načina na koji mediji zaista služe javnom interesu. Umjesto da regulira dodjelu državnih sredstava medijima, sistem državne pomoći u suštini ništa nije riješio.

LOKALNI JAVNI MEDIJI U SLUŽBI JAVNOSTI ILI VLADAJUĆIH STRANAKA?

Drugi nivoi vlasti redovno izdvajaju sredstva za medije – najviše za javne kantonalne, općinske i gradske radijske i televizijske stanice.³¹ U Bosni i Hercegovini, naime, postoji 12 javnih televizijskih i 61 javni radioemiter,³² koji nikad nisu privatizirani, te se kao javna preduzeća finansiraju djelomično ili skoro u potpunosti iz kantonalnih, općinskih i gradskih budžeta na osnovu osnivačkih ugovora.³³ Njihova geografska raspodijeljenost nije ujednačena,³⁴ kao ni udio javnog novca u njihovim prihodima. Više od milion i po maraka koje Tuzlanski

28 Sredstva za finansiranje rada Savjeta osiguravaju Savjet ministara BiH, Republika Srpska i Federacija po tri trećine (Zakon o sistemu državne pomoći, član 9, t. 3). Vlada RS-a, međutim, ne ispunjava svoju zakonsku obavezu u punom iznosu, zbog čega je, prema izvještavanju lokalnih medija, bio pokrenut i sudski spor.

29 Izvještaji od 2011. do 2014. su dostupni na stranici Savjeta za državnu pomoć: <http://www.szdp.gov.ba/ba/> (stranica posjećena 11. 3. 2017). U pripremi je nova verzija stranice, na kojoj će biti objavljeni i posljednji izvještaji. Izvor: Aleksandar Ristić i Ranko Lučić, supra, fusnota 22.

30 Većina javnih medija posluje s gubitkom (CRMA, 2016).

31 Uglavnom je riječ o televizijskim i radijskim, ali postoji, naprimjer, i slučaj Radio-televizije Prijedor, koja ima i svoje novine *Kozarski vjesnik*.

32 Dvanaest televizijskih emitera su korisnici dozvola za emitiranje putem zemaljske radiodifuzije, te dodatno sedam nosilaca dozvola za televizijsko emitiranje putem drugih elektronskih komunikacijskih veza. Vidjeti popise na: <http://rak.ba/bos/index.php?uid=1273787112> (stranica posjećena 15. 3. 2017).

33 Prije sedamnaest godina RAK je finalizirao proces izdavanja dugoročnih dozvola za emitiranje kada je broj javnih stanica smanjen za jednu trećinu. Očekivali su da će tržište regulirati njihov veliki broj, međutim, broj stanica od tada je ostao skoro isti. Privatizacija javnih emitera, premda jedna od ciljeva Politike sektora emitiranja u Bosni i Hercegovini iz 2007, provedena je u minimalnom broju medija. Izvor: Helena Mandić i Asja Rokša-Zubčević, supra, fusnota 9. Prema politici sektora emitiranja Vijeća ministara BiH, vlade Federacije BiH i Republike Srpske obavezne su podstaci osnivače, te entitetske vlade i direkcije za privatizaciju da sačine programe i utvrde modele privatizacije javnih RTV-stanica koje se finansiraju iz javnih fondova (*Službeni glasnik BiH*, 18/07: 2408).

34 Neki gradovi, poput Tuzle, imaju i gradsku i kantonalnu televiziju, RTV7 i RTVTK, dok drugi, kao Banja Luka, nemaju svoj javni emiter.

kanton izdvoji za finansiranje RTVTK čini više od šezdeset posto od ukupnog prihoda ovog emitera (*Službeni glasnik BiH*, 45/16: 19), dok manje stanice skoro u potpunosti zavise od općinskih ili gradskih budžeta, kao što je to slučaj s lokalnom televizijom Rudoga.³⁵ Prihodi od prodaje reklamnog prostora u cjelini nisu dovoljni, te je finansijska održivost javnih emitera u rukama institucija vlasti.

Izdvajanja iz javnih budžeta za ova preduzeća planiraju se na godišnjem nivou, na osnovu zahtjeva budžetskih korisnika u vidu prijedloga aktivnosti za naredni budžetski period. Nakon javne rasprave, raspoloživih mogućnosti, saglasnosti kantonalnih ministarstava finansija ili Ministarstva finansija RS-a i Federacije definiše se prijedlog budžeta, koji usvaja kantonalna ili općinska skupština, odnosno gradsko vijeće. Riječ je o uhodanoj proceduri, koja se prenosi iz godine u godinu, a može se promijeniti zbog smanjenih sredstava, ali i izmjenom strukture vlasti, uglavnom nakon lokalnih izbora.

U praksi se bilježe problematični slučajevi u kojima se ograničava sloboda medija. Tako činjenica da javnom emiteru nikada nije unaprijed poznata visina transfera iz gradskog budžeta onemogućava dugoročnije strateško planiranje i utječe na atmosferu nesigurnosti, o čemu u pisanom odgovoru izvještava direktorica RTV Zenica.³⁶ U gradskoj upravi Zenice, redovna izdvajanja za RTV Zenica, ali i za druga javna preduzeća, ove su godine umanjena zbog kredita za određene komunalne infrastrukturne projekte. Novi gradonačelnik Zenice, na sjednici Gradskog vijeća na kojoj se raspravljalo o nacrtu budžeta grada za 2017. godinu, poručio je da ovaj emiter neće dobiti ta sredstva ukoliko se ne poništi odluka Nadzornog odbora RTV Zenica o imenovanju direktorice.³⁷ Nova gradska uprava pritom tvrdi da je tročlani Nadzorni odbor RTV Zenica, koji je imao naklonost prošlog gradonačelnika, jednostranački, da je odluka o ponovnom imenovanju direktorice donesena mimo volje novoga gradonačelnika i netransparentno te pod utjecajem i u interesu stranke SDA.³⁸ Takav argument, međutim, ne smije biti pokriće za finansijsko uvjetovanje prema interesu aktuelnih lokalnih vlasti, dok se problematične politizacije procesa imenovanja čelnih ljudi u javnim emiterima trebaju sistemski onemogućiti.

Na čitavu polemiku oglasio se i Upravni odbor Udruženja “Bh. novinari” s protestom da vlasnički udio i finansiranje rada RTV Zenica javnim novcem nikako ne mogu biti pokriće da se gradonačelnik miješa u rad javnog emitera.³⁹ Slučajevi finansijskih i političkih pritisaka na

35 Ukupni prihodi ove televizije, javnog preduzeća Informativni centar Rudo, planirani su u iznosu od 92.000 maraka, a njih čine sredstva granta iz općinskog budžeta od 87.000 i vlastiti prihodi od vršenja usluga u iznosu od 5.000. Izvor: Rato Rajak, načelnik Općine Rudo, pismena korespondencija, 24. 2. 2017.

36 Pitanje finansiranja RTV Zenica nikada nije riješeno, te ne postoji nikakav osnov niti zakon za finansiranje ovog medija. Tek se ove godine Služba za društvene djelatnosti i socijalnu zaštitu Grada Zenica obratila sa zahtjevom da se pripremi prijedlog ugovora o sufinansiranju zbog nepostojanja pravnog osnova za dodjelu sredstava iz budžeta. Izvor: Dženana Sivic, direktorica RTV Zenica, pismena korespondencija, 2. 3. 2017. Grad Zenica je vlasnik oko sedamdeset posto RTV Zenica, dok ostali procent pripada sitnim dioničarima. Grad Zenica je i vlasnik prostora, kao i dijela opreme. RTV Zenica nema uredničko vijeće, a pokušaji da postane kantonalna televizija nikada nisu uspjeli. Izvor: Zijad Softić, pomoćnik gradonačelnika za Društvene djelatnosti i socijalnu zaštitu Zenice, intervju, 13. 3. 2017.

37 “Nadzorni odbor kojem ovih dana ističe mandat, imenovan je bez znanja mog (...) a ja sam im poslao da ponište, ako ne ponište, i to što je predviđeno budžetom niko me ne može natjerati da uplaćujem, prema tome, hoćemo transparentne izbore”. Izjava gradonačelnika Zenice na sjednici Općinskog vijeća 2. februara 2017. Dostupno na: <http://www.rtvze.ba/gradsko-vijece/> (stranica posjećena 15. 3. 2017).

38 Direktorici se također zamjera to što je vodila skupove stranke SDA. Izvor: Armin Mujkić, savjetnik gradonačelnika Zenice, intervju, 13. 3. 2017.

39 “Vlasnički udio i finansiranje rada RTV Zenica javnim novcem nikako ne mogu biti pokriće gradonačelniku

medije dešavali su se i ranije, kao što je to bio slučaj s Radio–televizijom Bosanskopodrinjskog kantona i Radio–televizijom Unsko–sanskog kantona,⁴⁰ a smanjena budžetska izdvajanja opravdavana su budžetskim rezovima (Hodžić, 2016: 8).

Treba napomenuti da postoji sistemski problem, koji se ogleda u činjenici da su imenovanja direktora i upravnih odbora u lokalnim javnim medijima redovno politizirana tako da se osigura lojalnost pojedinim političkim interesima. U tom sistemu, finansijsko uvjetovanje je samo dodatni mehanizam za osiguranje političke servilnosti (Hodžić, 2014: 152). U ovakvom odnosu finansijske zavisnosti i zbog nepostojanja mehanizama koji bi spriječili direktno uplitanje vlasti u rad medija nedvojbeno je da postoji pritisak na javne emitere. Prema riječima jedne sagovornice, javni mediji su stalno pod direktnim političkim i ekonomskim pritiskom, nezavisno od toga o kojoj je stranci riječ: “Mi smo prvenstveno zavisili od karaktera osobe koja je na najvišoj funkciji u našem gradu i to je zaista tako. Mislim i da su drugi emiteri pod pritiskom i većina se mora povinovati da bi opstala...”⁴¹ Ova finansijska zavisnost ogleda se i u indirektnom stavu novinara prema onima koji odlučuju o finansiranju – u takozvanoj autocenzuri – koja se ispoljava, ako ne kroz direktnu podršku, onda kroz nedostatak kritičnosti u izvještavanju o onima koji vode glavnu riječ o budžetima.

Bez detaljne analize programskog sadržaja nemoguće je precizno odrediti kako ove radijske i televizijske stanice izvještaju o radu lokalnih vlasti, iako se pretpostavlja, prema riječima medijskog stručnjaka Mehmeda Halilovića, da javni emiteri više služe vlastima nego javnom interesu.⁴² Pravilo RAK–a nalaže javnim emiterima da četrdeset posto njihovog sedmičnog sadržaja moraju sačinjavati vijesti i ostali informativni i obrazovni programi, a da deset posto od tog programa mora biti posvećeno pitanjima pripadnika nacionalnih manjina.⁴³ Ne postoje smjernice i kriteriji koje javni servisi moraju poštovati da bi zadovoljili interes lokalnih zajednica, te je nepoznato koliko i na koji način oni to i čine.⁴⁴

Na kraju, neophodno je ukazati i na postojanje drugačijih praksi evidentiranja i izdvajanja izdataka za javne lokalne medije, ali i na nekonzistentnost u upotrebi terminologije. Naprimjer, Općina Živinice finansira rad lokalne televizije RTV Živinice, čiji je osnivač, pod stavkom transfer neprofitnim organizacijama. U izvještaju o finansijskoj reviziji Općine Živinice iz 2015. konstantirano je da ova općina ne raspisuje javni poziv za dodjelu transfera neprofitnim organizacijama, niti je propisala da se dodjela sredstava vrši putem javnog

Kasumoviću da na sebe preuzima ulogu Nadzornog odbora, a posebno je nedopustivo da zloupotrebljava statutarne ovlasti kako bi mogao imenovati direktora, miješati se u rad javnog medija ili uskraćivati finansijska sredstva radi vlastitih političkih ciljeva”. Vidjeti: Bh. novinari, “Protest gradonačelniku Zenice” (2016). Dostupno na: http://bhnovinari.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=1049%3Aprotest-gradonaelniku-zenice-fuadu-kasumoviu&catid=62%3AAsaopenja&Itemid=240&lang=bs (stranica posjećena 10. 3. 2017).

40 Vidjeti novinarski članak E. Gorinjsa (2014).

41 Izvor anonimiziran na osnovu ličnog zahtjeva.

42 Izvor: Mehmed Halilović, medijski stručnjak, intervju, 24. 2. 2017.

43 Predstavnici medija smatraju da ih ovo pravilo stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na privatne medije jer su manje interesantni oglašivačima, koji biraju komercijalne televizije. Izvor: Jasna Kapetanović, direktorica RTV 7, intervju, 27. 3. 2017. Vidjeti Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizualnih medijskih usluga, član 29.

44 Na internetskim stranicama ovih javnih medija, kao i u ugovorima i zakonskim aktima koji se odnose na njihov rad stoji da oni prvenstveno služe javnom interesu i da izvještavaju o temama značajnim za lokalne zajednice. Načelnik Rudog, naprimjer, govori da je za građane ove općine lokalna televizija od velikog značaja i predstavlja najpristupačniji medij koji obrađuje lokalne teme i pruža informacije koje dotiču građane. Izvor: Rato Rajak, supra, fusnota 35.

poziva, čime bi se osigurala transparentnost.⁴⁵ Ovakve prakse nedovoljnog razgraničenja među različitim vrstama izdvajanja, kroz kontni okvir, prisutne su i u institucijama BiH, u čijim su propisima jednom definicijom obuhvaćeni grantovi, transferi, subvencije, zbog čega se javljaju poteškoće da se jasno i pouzdano identificiraju izdaci koji imaju osobine grantova.⁴⁶ U nedostatku jasno utvrđenih definicija i kriterija nemoguće je uspostaviti dosljedne procedure, koje bi onemogućile donošenje arbitrarnih odluka.

REKLAMIRANJE VLASTI I PRAĆENJE SJEDNICA

Pored redovnih tekućih i kapitalnih transfera javnim preduzećima – ovi drugi se odnose na nabavku opreme – institucije vlasti dodjeljuju sredstva medijima za posebne namjene, te sklapaju i različite vrste ugovora s javnim i privatnim emiterima i novinama za promocije, oglašavanje i praćenje rada organa vlasti. Prema istraživanju CRMA-e, na objavljivanje oglasa, javnih poziva i tendera godišnje se troši oko 1,5 miliona, dok se na praćenje rada općinskih organa vlasti i promocije izdvaja više od pet miliona (CRMA, 2016). Iznosi ovih sredstava variraju od 200 maraka, koliko gradska uprava plati za objavljivanje jedne čestitke u lokalnim štampanim medijima⁴⁷ do značajnijih ugovora koje državne institucije sklapaju s medijima za usluge oglašavanja i promocije.

Grad Tuzla u posljednjih nekoliko godina objavljuje na zvaničnoj web-stranici *Javni poziv za dodjelu finansijskih sredstava medijskim subjektima na području Grada Tuzla* za informiranje građana o aktivnostima Gradskog vijeća, gradskih službi i javnih preduzeća. Uvjeti koje mediji moraju ispunjavati, pored toga da imaju sjedište i da su registrirani u Tuzli, uključuju i one da nepristrasno i istinito objavljuju informacije, da doprinosu promoviranju vrijednosti demokratije i da poštuju ljudsko dostojanstvo.⁴⁸ Nakon završetka javnog poziva i provedene procedure, rezultati o dodjeli granta se objavljuju na zvaničnoj stranici Grada.⁴⁹ Još jedan primjer je ugovor Zeničko-dobojskog kantona s lokalnim televizijskim stanicama za emitiranje dvosatnih reportaža sa sjednica kantonalne skupštine, a koje snima jedna lokalna privatna televizija.⁵⁰ Pojedine vlasti, međutim, ne odgovaraju na pitanje da li se ovi pozivi objavljuju ili se sklapaju direktnim ugovorima, dok druge tvrde da se ugovori sklapaju na osnovu raspisanih javnih nabavki, uz obavijest u službenim novinama, a neki i na osnovu direktnog sporazuma.⁵¹

45 Vidjeti izvještaj o finansijskoj reviziji Općine Živinice za 2015.

46 “Tekući grantovi, transferi, subvencije i slično predstavljaju sva nepovratna davanja za tekuće svrhe, tj. nepovratna davanja koja nisu data u svrhu nabavke kapitalne imovine, dok kapitalni grantovi i transferi predstavljaju nepovratna davanja u svrhu nabavke kapitalne imovine”. Vidjeti: Ured za reviziju institucija BiH (2016b: 12). U stručnoj literaturi, kao i prema međunarodnim standardima, postoji razlika između ovih termina. Subvencije predstavljaju tekuća nepovratna plaćanja vlade preduzećima, dok su grantovi neobavezni tekući ili kapitalni transferi s jednog nivoa vlade drugom nivou vlade ili međunarodnoj organizaciji. Transfer je okvirni termin za sva izdvajanja (Međedović, 2010: 15).

47 Izvor: Armin Mujkić, supra, fusnota 38.

48 Javni poziv za dodjelu finansijskih sredstava medijskim subjektima na području Grada Tuzla dostupan je na: <http://grad.tuzla.ba/wp-content/uploads/2014/11/Javni-poziv-mediji-2016.pdf> (stranica posjećena 7. 3. 2017).

49 Izvor: Asja Redžić, šef Odjeljenja za sport, kulturu i pitanja mladih, Služba za ekonomski razvoj i društvene djelatnosti Grada Tuzla, pismena korespondencija, 23. 3. 2017.

50 Izvor anonimiziran na osnovu ličnog zahtjeva.

51 Vidjeti: Ljiljana Kovačević (2017).

Prema pravilu, ovi bi se ugovori trebali zaključivati po sistemu javnih nabavki koji regulira nabavku različite robe, usluga i radova od strane javnih organa. Novi Zakon o sistemu javnih nabavki usvojen je 2014. godine sa ciljem da se spriječi instrumentalizacija i zloupotreba javnog novca i omogući efikasnija kontrola potrošnje javnih sredstava i fer tretmana prema svim ponuđačima. Sekundarni izvori, međutim, ukazuju na brojne propuste u primjeni Zakona o javnim nabavkama, zbog kojih nije osigurana potpuna transparentnost, kao i na nedovoljan monitoring tenderskih postupaka od strane Agencije za javne nabavke.⁵² Javne nabavke trebaju biti sastavni dio plana javnih nabavki određene institucije vlasti ili javnog preduzeća za jednu budžetsku godinu, koji se objavljuje na njihovim internetskim stranicama, ali ugovorno tijelo može naknadno donijeti posebnu odluku o pokretanju postupka javne nabavke, što se primjenjuje za nabavke koje je nemoguće predvidjeti. Propust u ovom slučaju jeste činjenica da se planovi javnih nabavki ne objavljuju na portalu javnih nabavki i da ne postoji centralizirana baza, ali i to da ugovorna tijela nisu dužna u planovima javnih nabavki obuhvatiti nabavke manje vrijednosti koje se provode konkurentskim zahtjevom i direktnim sporazumom (Voloder, 2015: 29–30). Konkurentski zahtjev – nabavka robe i usluga do 50.000 maraka i nabavka radova vrijednosti do 80.000 – vodi se tako što ugovorno tijelo uputi zahtjev za dostavu ponuda najmanje za tri ponuđača. Ugovorno tijelo je dužno provesti javno otvaranje ponuda, a bira se ponuda s najnižom cijenom ili ona koja je ekonomski najprihvatljivija (članovi 88 i 89). Sa druge strane, direktni sporazum se koristi za ugovore u vrijednosti do 6.000 maraka, u kojem ugovorno tijelo nakon ispitivanja tržišta traži pismeni prijedlog cijene ili ponudu od jednog ili više ponuđača i pregovara ili prihvata tu cijenu (član 90). Kod ovog sporazuma, međutim, ne postoji obaveza objave javnog poziva, dok se za ostale vrste ugovora, uključujući i konkurentski, moraju objaviti obavještenja o nabavci na portalu javnih nabavki, a kratki sažetak i u službenim novinama (članovi 35 i 36).⁵³ Međutim, nije propisano da se ova obavještenja objavljuju i na web-stranicama organa vlasti, odnosno javnih preduzeća, dok pretraživanje na portalu javnih nabavki nije jednostavno jer su ove vrste obavještenja navedene pod različitim terminima (npr. oglašavanje, promocija, usluge javnog informiranja, zakup reklamnog prostora, usluge marketinga). Ukoliko je i postavljena na portalu javnih nabavki, tendersku dokumentaciju je moguće preuzeti samo u periodu dok traje konkurs i to mogu samo registrirani ponuđači, a zakonom je omogućeno da ugovorno tijelo odredi da dokumentaciju ponuđači mogu dobiti i lično ili putem pošte, u kom slučaju postoji i novčana naknada (član 55). Preko samih obavještenja o nabavci ili o dodjeli ugovora s portala javnih nabavki nije moguće dobiti određene detaljnije informacije jer većina stavki u ovim obrascima sadrži frazu “kao u tenderskoj dokumentaciji”, uključujući eventualne uvjete koji bi se odnosili na tehničke kapacitete, profesionalnost i orijentaciju medija, te na profil i obim publike do koje taj medij dopire.⁵⁴ Nije jasno koliko se ovi kriteriji, ako se uopće, razmatraju pri tenderskim procedurama namijenjenim medijima.

Nadalje, ne postoji obaveza objavljivanja dodjele ugovora o javnoj nabavci koji se sklapaju nakon provedenog postupka konkurentskog zahtjeva niti direktnih sporazuma (Pejaković, 2016: 19–20), zbog čega nije moguće utvrditi s kojim je medijem sklopljen određeni ugovor.

52 Vidjeti publikacije Analitike (Pejaković 2016; Voloder 2014)

53 Javni pozivi se ne objavljuju ni kod pregovaračkog postupka bez objave obavještenja, koji se koristi u izuzetnim uvjetima. Informacije o ovom postupku, međutim, javni organi moraju objaviti na svojoj internetskoj stranici (Voloder, 2015: 33).

54 U slučaju ekonomski najpovoljnije ponude, naime, neophodno je razraditi potkriterije, koji mogu biti: cijena, kvalitet, rok isporuke itd. (Zakon o javnim nabavkama, član 64, t. 2).

Prošle godine na osnovu konkurentskog zahtjeva i najniže cijene, naprimjer, Općina Gradiška je dala obavještenje o nabavci za kontinuirano praćenje političkih i društvenih dešavanja na području ove općine u elektronskim medijima, koje je pokriveno sa budžetske stavke “rashodi za stručne usluge”, dok su sve ostale specifikacije koje je uradio Kabinet načelnika dio tenderske dokumentacije koja nije objavljena na portalu javnih nabavki.⁵⁵ Drugi primjeri su i Općina Sanski Most i Grad Bijeljina: prva je dala obavještenje za nabavku usluge medijskog predstavljanja općine u pisanim medijima (objavljivanja informacija iz Općine, najava važnijih događaja, oglasa, čestitki i konkursa),⁵⁶ a druga za televizijsko snimanje sjednica skupštine Grada Bijeljina i emitiranja reportaža sa sjednica.⁵⁷

U obavještenju o nabavci Grada Banja Luka o praćenju rada gradske službe u elektronskim medijima, međutim, navedeni su tehnički kapaciteti i to da ponuđač ima sjedište u Banjoj Luci, da pokriva Banju Luku, Trebinje, Bijeljina i Doboj i da je do sada uspješno realizirao ugovore sa ciljem predstavljanja rada jedinica lokalne samouprave.⁵⁸ Drugi oblik postupka koji se može koristiti jeste otvoreni postupak, u kojem svi ponuđači mogu učestvovati, a ugovorno tijelo mora objaviti i obavještenje o nabavci, kao i o dodjeli ugovora na portalu javnih nabavki (član 25). Primjer ovakvog postupka je onaj između Agencije za privatizaciju FBiH i *Oslobođenja*, nakon čega je predviđeno i potpisivanje okvirnog sporazuma (član 32), prema kojem se u određenom periodu ovom mediju može dodijeliti više ugovora.⁵⁹ Tehničke specifikacije u ovom slučaju, u kojem je birana ekonomski najpovoljnija ponuda, bile su visina tiraža (najmanje 35.000), izjava o broju prodajnih mjesta (minimalno 2.000) i referentna lista uspješno izvršenih ugovora: na tender su se prijavila dva ponuđača.

Iako određene institucije, kao i javna preduzeća koriste sistem javnih nabavki za ugovore o promociji i praćenju njihovog rada, ipak je vidljivo da postoji veliki broj propusta, a portal javnih nabavki, kao i obrasci koji se koriste za obavještenja nisu dovoljno transparentni. Ipak, brojne institucije i preduzeća ne objavljuju ove ugovore, a postoji način da se procedura javnih nabavki i izbjegne. Mirsada Janjoš, rukovodilac Sektora za finansijsku reviziju institucija u FBiH, tokom okruglog stola “Ko brine o javnom interesu kada vlasti finansiraju rad medija?” u Mediacentru 2016. izjavila je da se u nekim slučajevima ovo čini na osnovu ugovora o pribavljanju, razvoju, produkciji ili koprodukciji programa za radio i TV-emitiranja, koji ne podliježe istim zahtjevima za transparentnošću i time omogućava prikriveni marketing.⁶⁰

55 Ilustrativni primjeri su izabrani pretraživanjem na portalu javnih nabavki, te su jedini sistemski kriteriji bili noviji datumi i zastupljenost vlasti u oba entiteta. Opština Gradiška, Obavještenje o nabavci 594-7-2-65-3-29/16, “Nabavka usluge kontinuiranog praćenja političkih i društvenih dešavanja na području opštine Gradiška u elektronskim medijima”. Datum objave: 7. 6. 2016.

56 Općina Sanski Most, Obavještenje o nabavci 305-7-2-1-3-1/16, “Nabavka usluga medijskog predstavljanja općine u pisanim medijima”. Datum objave: 15. 1. 2016.

57 Grad Bijeljina, Obavještenje o nabavci 1293-7-2-91-3-79/16, “Televizijsko snimanje sjednica Skupštine Grada Bijeljina i emitovanje reportaža sa sjednica skupštine grada za 2016. godinu (elektronski mediji)”. Datum objave: 27. 4. 2016.

58 Grad Banja Luka, Obavještenje o nabavci 320-7-2-226-3-168/16, “Predstavljanje rada Gradske uprave u elektronskim medijima-televizijama”. Datum objave: 8. 8. 2016.

59 Agencija za privatizaciju FBiH, Obavještenje o dodjeli ugovora 950-1-2-15-5-3/17, “Oglašavanje u štampanim medijima za 2017. godinu”. Datum objave: 7. 2. 2017.

60 O ovom okruglom stolu vidjeti članak MCOonline Redakcija (2016). O ugovoru o pribavljanju, razvoju, produkciji ili koprodukciji programa za radio i TV-emitiranja vidjeti članak Ivana Kutleše (2017).

U cjelini, ove vrste finansiranja su opasnije jer su manje transparentne i podaci o njima veoma su ograničeni, ali upitan je i čitav sistem izdvajanja novca za praćenje rada vlasti, što bi, prema Mehmedu Haliloviću, mediji samoinicijativno i bez naknada trebali vršiti.⁶¹ Stanka Pejaković, nadalje, tvrdi da institucije vlasti na državnom, entitetskom i lokalnom nivou, kao ugovorni organi u smislu Zakona o javnim nabavkama, ne bi smjeli oglašavati svoje radnje i postupke: “Riječ je o servisu građana koji izvršava poslove iz zakonom određene nadležnosti, koji nisu niti mogu biti na tržištu, i oglašavanje nije način privlačenja korisnika.”⁶²

Dodatno, relevantnom regulativom nije jasno utvrđeno da li se ove vrste ugovora za praćenje rada organa vlasti trebaju tretirati kao sponzorstvo. One odgovaraju definiciji sponzorstva, pod kojim se podrazumijeva učesće javnog ili privatnog lica u “finansiranju audiovizuelnih medijskih usluga ili medijskih usluga radija, odnosno programa sa ciljem promovisanja svog imena, robne marke, imidža, aktivnosti ili proizvoda” (Kodeks o komercijalnim komunikacijama, član 2), međutim, upitno je da li se ovakvi sadržaji označavaju kao sponzorstvo u skladu s Kodeksom. Nadalje, postavlja se pitanje da li su ovakvi ugovori u cjelini nelegitimni jer su u suprotnosti s članom 17, paragraf 4, istog kodeksa, u kojem se navodi da “nije dopušteno sponzorisanje vijesti i programa o tekućim događajima”. Do sada regulator za emitiranje nije sistemski razmatrao ova pitanja.⁶³

Nepoznati su i mehanizmi na osnovu kojih vlasti dobivaju informacije o gledanosti/slušanosti/tiražu. Prema nedavnom istraživanju CRMA-e, općinske vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine kao kriterij uzimaju gledanost programa ili slušanost radija.⁶⁴ Male stanice, međutim, nemaju mogućnost da osiguraju takva mjerenja pa je upitno na koji se način u tim slučajevima dobivaju informacije o gledanosti/slušanosti. Pored toga, nekoliko neriješenih afera u vezi s TV-mjerenjem dovode u pitanje validnost tih pokazatelja,⁶⁵ dok za štampani sektor u pravilu ne postoje pouzdani podaci o tiražu. Sa druge strane, predstavnici medija pozivaju vlasti da uredi medijsko i oglašivačko tržište,⁶⁶ te da se riješi pitanje nereguliranog

61 Izvor: Mehmed Halilović, supra, fusnota 42.

62 Izvor: Stanka Pejaković, stručnjak za javne nabavke, pismeni odgovor, 24. 2. 2017.

63 Prema odgovoru iz RAK-a, Agencija ne može davati generalna mišljenja o nekom programskom sadržaju. U skladu sa svojim mandatom, Agencija u postupku utvrđuje da li je emitiranjem određenog sadržaja došlo do kršenja primjenjivih pravila i propisa isključivo na osnovu pregleda konkretnog programskog sadržaja i eventualnih ostalih relevantnih činjenica, kao što je dokumentacija koja dokazuje prirodu komercijalnog dogovora i slično. Izvor: Helena Mandić, pomoćnik direktora za emitiranje, i Asja Rokša-Zubčević, rukovodilac Sektora za audiovizuelne usluge i međunarodnu saradnju u emitiranju, RAK, pismena korespondencija, 24. 3. 2017.

64 Vidjeti članak Azre Omerović (2017).

65 Audience Measurement u vlasništvu NMAM Media Audience Measurement Limited s Kipra jedina je ovlaštena agencija za mjerenje TV-programa u Bosni i Hercegovini, koja od maja 2013. vrši mjerenje gledanosti zasnovano na 550 domaćinstava korištenjem TAM peoplemetara. Konkurencijsko vijeće je u martu 2016. godine kaznilo ovu agenciju zbog pružanja usluga mjerenja na način da je prema klijentima primijenila različite uvjete za istu ili sličnu vrstu poslova. U postupku je utvrđeno da su se ugovori o mjerenju s klijentima 2014. i 2015. zaključivali proizvoljno, bez jasno utvrđenih kriterija i cjenovnika, a agencija je pojedinim klijentima davala popuste za istu vrstu usluga. Utvrđeno je da u 2014. i 2015. godini nije postojao definiran cjenovnik za pružanje usluga mjerenja, dok je 2016. postojao djelomično formiran cjenovnik koji se odnosio samo na marketinške agencije. Za komercijalne televizije postojao je metod kalkulacije, a javnim emiterima su se prilagođavali na osnovu njihovog budžeta (*Službeni glasnik BiH*, 42/16: 122–123). O drugim kontroverzama vidjeti više u Hodžić (2014: 135–137). Prema Ekremu Dupanoviću, Bosna i Hercegovina gubi veliki broj međunarodnih oglašivača zbog nekvalitetnog i netransparentnog mjerenja, koje provodi ova agencija. Izvor: Ekrem Dupanović, ekspert za marketing, intervju, 2. 3. 2017.

66 Fuad Memić, izvršni direktor za razvoj, RTVTK, intervju, 27. 2. 2017.

oglašavanja stranih televizijskih i radijskih stanica na području Bosne i Hercegovine, kojim se oglašivačka sredstva sa domaćeg tržišta slijevaju najprije u susjedne zemlje.⁶⁷

ZAKLJUČAK

Obrasci finansiranja medija iz javnih budžeta u cjelini su slabo regulirani. Oni su odraz dugogodišnjeg ustaljenog procesa prije nego rezultat pomno izrađenih i pripremljenih kriterija koji bi onemogućili donošenje arbitrarnih odluka. Praktično, ne postoje nikakve garancije da različiti oblici finansiranja neće biti zloupotrijebljeni za partikularne ciljeve nosilaca vlasti. Mediji koji se finansiraju iz javnih budžeta, na ovaj ili onaj način, podložni su različitim pritiscima. Oni su naročito vidljivi u primjerima finansijskog uvjetovanja, ali i politiziranog imenovanja čelnih ljudi u lokalnim javnim emiterima, čiji opstanak direktno zavisi od lokalnih vlasti, koje imaju glavnu riječ u određivanju visine prihoda iz javnih budžeta. Ne postoji sistem utvrđivanja budžeta lokalnih javnih medija kojim bi se ovi mediji donekle zaštitili od samovolje lokalnih vlasti i koji bi im pružio minimalnu finansijsku sigurnost i garancije uredničke nezavisnosti.

Slično tome, privatni mediji također su u poziciji da svoje uredničke politike moraju podrediti interesima lokalnih vlasti ukoliko žele računati na prihode iz javnih budžeta, budući da postojeći sistem odabira medija s kojima vlasti sklapaju različite vrste ugovora ne sprečava arbitrarne odluke zasnovane na političkim interesima vladajućih struktura.

Legitimnost različitih oblika finansiranja može se dovesti u pitanje već zbog činjenice da je kriterij javnog interesa u njima potpuno zanemaren budući da nije jasno definirano na koji način svaki od njih doprinosi interesu javnosti. Dodatno, ukoliko govorimo o javnim medijima, oni već po svome statusu imaju obavezu da pokrivaju rad javnih organa vlasti, pa je legitimnost njihovog dodatnog finansiranja za te svrhe krajnje upitno. Također, neusklađenost ugovora o praćenju rada lokalnih organa vlasti s normama o sponzorstvu dovodi u pitanje ovaj oblik finansiranja, dok je problematičan i manjak uvida javnosti u to koji su sadržaji finansirani uz podršku lokalnih vlasti.

Na kraju, transparentnost svih oblika finansijskih relacija između organa vlasti i medija krajnje je upitna. Tako se, naprimjer, izbjegavanjem sistema javnih nabavki, a na osnovu zaključivanja ugovora o pribavljanju, razvoju, produkciji ili koprodukciji programa za radio i TV-emitiranje izbjegavaju i zahtjevi za povećanom transparentnošću. Kriteriji za dodjelu sredstava, čak i kada su deklarativno navedeni, nisu obrazloženi kroz operacionalizirane i mjerljive pokazatelje. Budžeti javnih organa nisu učinjeni lako dostupnim na njihovim web-stranicama, a i tada je identificiranje izdvajanja za medije otežano zbog činjenice da ne postoji jedinstven sistem označavanja tih izdvajanja. Finansiranje medija kroz obrasce državne pomoći i tenderske procedure obilježeno je različitim propustima u samoj provedbi i monitoringu, ali je zabrinjavajuće i to što se za oba obrasca vezuju izuzeci, koji omogućavaju finansiranje medija iz javnih budžeta uz još manje uređene i transparentne procedure.

Pored toga, ne postoje značajni naponi relevantnih institucija da se ovim pitanjima pozabave na sistematičniji način. Jedan od problema je manjak nadležnosti i kapaciteta. Tako RAK,

67 O neuređenoj marketinškoj industriji u BiH vidjeti bilten *Bh. novinara* br. 38.

prema Zakonu o komunikacijama, nema nadležnosti da se bavi pitanjem transparentnog finansiranja medija, dok Savjetu za državnu pomoć i Agenciji za javne nabavke nedostaju kapaciteti za adekvatnu koordinaciju i monitoring u pitanjima za koja su oni nadležni. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (APIK) također nema kapaciteta ni nadležnosti da vrši monitoring nad finansijskim odnosima između javnog sektora i medija. Pored toga, čini se da nedostaje politička volja da se na nivou politika razmotre pitanja poput legitimnosti ugovora o pokrivanju rada lokalnih organa vlasti, o statusu lokalnih javnih medija, o nedostatku garancija uredničke nezavisnosti u kontekstu politizacije izbora direktora i članova upravnih odbora javnih medija i u kontekstu finansijske zavisnosti od lokalnih vlasti. U tom smislu, dio odgovornosti snose zakonodavna i izvršna vlast, posebno ministarstva/komisije nadležne za komunikacije, kao i gore navedene institucije.

*Strategijom za borbu protiv korupcije 2015–2019.*⁶⁸ utvrđena je važnost transparentnog finansiranja medija od strane javnog sektora kako kroz direktna davanja tako i kroz oglašavanje i javnost podataka o drugim načinima finansiranja, ali u prvom monitoringu provedbe ove strategije vidljivo je da u ovom segmentu do sada nije učinjeno ništa. Sve dok se ne riješi pitanje finansijske održivosti javnih RTV-servisa i dok se ne donesu adekvatni i transparentni kriteriji za dodjelu javnih sredstava, vlast se može nesmetano uplitati u rad medija.

BIBLIOGRAFIJA

ISTRAŽIVANJA, ANALIZE I NOVINARSKI ČLANCI

Bh. novinari. 2016. *E-novinar*. 38: mart.

Bulić, Muris i Asmir Ćilinković. 2015. *Sistem državne pomoći BiH, Zakon i praksa*. Tuzla: Centar civilnih inicijativa.

CRMA. 2016. "Institucije u BiH finansiraju medije sa desetinama miliona maraka godišnje", *Mediacentar online*. Dostupno na: <http://www.media.ba/bs/magazin-teme-i-resursi/institucije-u-bih-finansiraju-medije-sa-desetinama-miliona-maraka-godisnje> (stranica posjećena 5. 2. 2017).

Halilović, Mehmed. 2016. "Dvostruki aršini: netransparentni mediji zagovaraju transparentnost vlasti", *Mediacentar online*. Dostupno na: <http://www.media.ba/bs/mediametar/dvostruki-arsini-netransparentni-mediji-zagovaraju-transparentnost-vlasti> (stranica posjećena 1. 2. 2017).

Habul, Emir. 2016. "Javni RTV sistem u BiH – Korak do kolapsa", *Mediacentar online*. Dostupno na: <http://www.media.ba/bs/mediametar/javni-rtv-sistem-u-bih-korak-do-kolapsa> (stranica posjećena 15. 3. 2017).

Hodžić, Sanela. 2014. "Bosna i Hercegovina", u *Značaj medijskog integriteta: Vraćanje medija i novinarstva u službu javnosti. Regionalni pregled i istraživački izvještaj o medijskom integritetu u Bosni i Hercegovini*, urednice Brankica Petković, Sandra Bašić Hrvatini i Sanela Hodžić, 80–76. Sarajevo: Fondacija Mediacentar. 2014. Dostupno na: <http://media>.

68 Vidjeti stavke 4.7.2. i 4.7.4. u *Strategiji za borbu protiv korupcije i Akcijskom planu za provođenje strategije za borbu protiv korupcije 2015–2019*, str. 86.

[ba/sites/default/files/znacaj_medijskog_integriteta_vracanje_medija_i_novinarstva_u_sluzbu_javnosti.pdf](#) (stranica posjećena 6. 2. 2017).

Hodžić, Sanela. 2015. *Vraćanje javnog interesa u finansijske odnose između javnog sektora i medija*. Sarajevo: Fondacija Mediacentar. Dostupno na: http://media.ba/sites/default/files/vracanje_javnog_interesa_rev02.pdf (stranica posjećena 7. 2. 2017).

Hodžić, Sanela. 2016. *Finansijske veze između medija i države u Bosni i Hercegovini, Sve ovisniji i poslušniji mediji*. Ljubljana: Mirovni institut, Institut za suvremene društvene i političke studije. Dostupno na: http://media.ba/sites/default/files/finansijske_veze_između_medija_i_drzave_u_bih-1.pdf (stranica posjećena 9. 2. 2017).

Gorinjac, E. 2014. “Kantonalni vlastodršci: Žele televizije za vlastitu promociju, a novinare ne plaćaju”, Klix.ba. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/kantonalni-vlastodrsци-zele-televizije-za-vlastitu-promociju-a-novinare-ne-placaju/140131025> (stranica posjećena 11. 3. 2017).

Kovačević, Ljiljana. 2017. “Republika Srpska, milioni podijeljeni javnim i privatnim medijima bez kriterija i efekta”, *Žurnal*. Dostupno na: <http://www.zurnal.info/novost/20378/milioni-podijeljeni-javnim-i-privatnim-medijima-bez-kriterija-i-efekta> (stranica posjećena 25. 3. 2017).

Kutleša, Ivan. 2017. “Produkcija radio i TV programa: Zloupotrebe i dobre prakse po Zakonu o javnim nabavkama”, *Mediacentar online*. Dostupno na: <http://media.ba/bs/magazin-medijska-politika-regulativa/produkcija-radio-i-tv-programa-zloupotrebe-i-dobre-prakse-po> (stranica posjećena 16. 3. 2017).

Međedović, Aldin. 2010. *Analiza javnih rashoda u tranzicijskim zemljama s fokusom na Bosnu i Hercegovinu*. Dostupno na: http://www.dep.gov.ba/dep_publicacije/Istrazivanja/Archive.aspx?langTag=bs-BA&template_id=140&pageIndex=1 (stranica posjećena 20. 2. 2017).

MCOonline Redakcija. 2016. “Kroz nove modele finansiranja medija do zaštite javnog interesa”, *Mediacentar online*. Dostupno na: <http://www.media.ba/bs/magazin-novinarstvo/kroz-nove-modele-finansiranja-medija-do-zastite-javnog-interesa> (stranica posjećena 15. 2. 2017).

Omerović, Azra. 2017. “Kako se vlast reklamira”, *Žurnal*. Dostupno na: <http://www.zurnal.info/novost/20340/vratimo-ilidzanskom-festivalu-nekadasnji-sjaj-vrijedan-120-hiljada-maraka> (stranica posjećena 15. 3. 2017).

Pejaković, Stanka. 2016. *Objavlivanjem ugovora do transparentnijih javnih nabava u Bosni i Hercegovini, Analiza pravnog okvira*. Sarajevo: Analitika. Dostupno na: http://www.analitika.ba/sites/default/files/objavlivanje_ugovora_-_studija_web.pdf (stranica posjećena 10. 3. 2017).

Rajko, Alen. 2014. *Proaktivna transparentnost u Bosni i Hercegovini: Stanje i perspektive u svjetlu međunarodnih standarda i komparativnih rješenja*. Sarajevo: Analitika. Dostupno na: http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/proaktivna_transparentnost_studija_final_web.pdf (stranica posjećena 21. 3. 2017).

Stanković Luković, Mirna. 2016. “TV Kantona Sarajevo, Televizija čiji rad građani plaćaju tri puta”, *Žurnal*. Dostupno na: <http://www.zurnal.info/novost/19720/tv-kantona-sarajevo-televizija-ciji-rad-gradani-placaju-tri-puta> (stranica posjećena 22. 2. 2017).

Transparency International BiH. 2016. *Monitoring rezultata reforme javne uprave u oblasti transparentnosti, odgovornosti i integriteta 2014–2015*. Dostupno na: https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2016/04/TI-BIH-monitoring-rezultata-reforme-javne-uprave-u-oblasti-transparentnosti-odgovornosti-i-integriteta-2014_2015.pdf (stranica posjećena 25. 3. 2017).

Voloder, Nermina. 2015. *Transparentnost javnih nabavki u Bosni i Hercegovini. Između teorije i prakse*. Sarajevo: Analitika. Dostupno na: http://www.analitika.ba/sites/default/files/transparentnost_javnih_nabavki_-_web.pdf (stranica posjećena 9. 3. 2017).

Voloder, Nermina. 2016. “Informacije o radu javnih medija u BiH nisu tajne, ali nisu ni javne”, *Mediacentar online*. Dostupno na: <http://www.media.ba/bs/investigative-journalism/informacije-o-radu-javnih-medija-u-bih-nisu-tajne-ali-nisu-ni-javne> (stranica posjećena 6. 2. 2017).

ZAKONI, PROPISI I STRATEGIJE

Kodeks o komercijalnim komunikacijama. Dostupno na: <http://rak.ba/bos/index.php?uid=1324649058> (stranica posjećena 13. 2. 2017).

Pravilnik o knjigovodstvu budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine. *Službene novine Federacije BiH*. 60/14.

Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga. Dostupno na: <http://rak.ba/bos/index.php?uid=1324649058> (stranica posjećena 13. 2. 2017).

Pravilnik o proračunskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za upotrebu prihoda proračuna Republike, općina, gradova i fondova. *Službeni glasnik Republike Srpske*. 98/16.

Prvi izvještaj monitoringa provođenja Strategije za borbu protiv korupcije 2015–2019. i Akcionog plana za provođenje strategije za borbu protiv korupcije 2015–2019. Dostupno na: <http://www.apik.ba/izvjestaji/izvjestaji-agencije/default.aspx?id=1239&langTag=bs-BA> (stranica posjećena 9. 2. 2017).

Strategija za borbu protiv korupcije i Akcioni plan za provođenje strategije za borbu protiv korupcije 2015–2019. Dostupno na: <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2016/10/Strategija-za-borbu-protiv-korupcije-i-Akcioni-plan-za-provedbu-Strategije-2015-2019.pdf>. (stranica posjećena 9. 2. 2017).

Uredba o namjeni, kriterijima i uslovima za dodjelu državne pomoći u Federaciji Bosne i Hercegovine. Dostupno na: <http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2013/uredbe/26.html> (stranica posjećena 3. 3. 2017).

Uredba o namjeni, kriterijumima i uslovima za dodjelu državne pomoći u Republici Srpskoj. *Službeni glasnik Republike Srpske*. 105/13.

Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine. *Službene novine Federacije BiH*. 102/13, 8/14 i 13/14.

Zakon o javnim nabavkama. *Službeni glasnik BiH*. 39/2014.

Zakon o Javnom radio-televizijskom sistemu Bosne i Hercegovine. Dostupno na: <http://www.mkt.gov.ba/bos/dokumenti/zakoni/default.aspx?id=275&langTag=bs-BA> (stranica posjećena 15. 3. 2017).

Zakon o Javnom servisu Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine. Dostupno na: http://www.rtvfbih.ba/loc/template.wbsp?wbf_id=206 (stranica posjećena 15. 3. 2017).

Zakon o Radio-televiziji Republike Srpske. Dostupno na: http://lat.rtrs.tv/comp/zakon_rtrs.php (stranica posjećena 18. 3. 2017).

Zakon o sistemu državne pomoći. Dostupno na: <http://www.szdp.gov.ba/hr/zakoni-i-akti/zakon> (stranica posjećena 3. 3. 2017).

IZVJEŠTAJI, ODLUKE I RJEŠENJA

Evropska komisija. *Radni dokument osoblja Komisije, Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2016, nezvanični prijevod*. Dostupno na: <http://euinfo.ba/wp-content/uploads/2017/02/Izvjestaj-za-BiH-za-2016-godinu.pdf> (stranica posjećena 10. 2. 2017).

Ured za reviziju institucija u FBiH. 2016. *Izvještaj o finansijskoj reviziji Općine Živnice 2015*. Dostupno na: <http://www.saifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=7714&langTag=bs-BA> (stranica posjećena 13. 3. 2017).

Ured za reviziju institucija BiH. 2015. *Izvještaj revizije učinka transparentnosti rada institucija BiH. 2015*. Dostupno na: http://www.revizija.gov.ba/revizioni_izvjestaji/revizija_ucinka/Izvjestaji2015/?id=4370 (stranica posjećena 24. 3. 2017).

Ured za reviziju institucija BiH. 2016a. *Izvještaj o izvršenju budžeta Institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2015. godinu*. Dostupno na: <https://www.parlament.ba/data/dokumenti/pdf/vazniji-propisi/izvjestaj%20o%20izvršenju%20budžeta%20institucija%20bih%20za%202015%20-%20B.pdf> (stranica posjećena 21. 3. 2017).

Ured za reviziju institucija BiH. 2016b. *Izvještaj Revizije učinka, upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine 2016*. Dostupno na: http://www.revizija.gov.ba/revizioni_izvjestaji/revizija_ucinka/Izvjestaji2016/?id=5093 (stranica posjećena 15. 3. 2017).

Savjet za državnu pomoć. *Rješenje. Službeni glasnik BiH*. 11/16: 224–230.

Savjet za državnu pomoć. *Rješenje. Službeni glasnik BiH*. 45/16: 14–22.

Vijeće ministara BiH. *Odluka o usvajanju politike sektora emitiranja. Službeni glasnik BiH*. 18/07.

Vijeće ministara BiH. *Odluka o određivanju upotrebe dijela sredstava akumuliranog viška prihoda nad rashodima Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine za finansiranje druge faze digitalizacije. Službeni glasnik BiH*. 15/17.

LISTA INTERVJUA

Helena Mandić, pomoćnik direktora za emitiranje, Asja Rokša-Zubčević, rukovodilac Sektora za audiovizuelne usluge i međunarodnu saradnju u emitiranju, RAK, 15. 2. 2017.

Mehmed Halilović, medijski stručnjak, 24. 2. 2017.

Ekrem Dupanović, ekspert za marketing, 2. 3. 2017.

Aleksandar Ristić, stručni savjetnik, Ranko Lučić, načelnik Sekretarijata, Savjet za državnu pomoć BiH, 6. 3. 2017.

Maid Cero, administrator baze podataka, CPI, 8. 3. 2017.

Zijad Softić, pomoćnik gradonačelnika za Društvene djelatnosti i socijalnu zaštitu Grada Zenica, 13. 3. 2017.

Armin Mujkić, savjetnik gradonačelnika Zenice, 13. 3. 2017.

Muris Bulić, Centar civilnih inicijativa Tuzla, 27. 2. 2017.

Jasna Kapetanović, direktorica RTV 7, 27. 2. 2017.

Fuad Memić, izvršni direktor za razvoj, RTVTK, 27. 2. 2017.

PISMENA KORESPONDENCIJA

Ministarstvo finansija RS-a, 16. 2. 2017.

Rato Rajak, načelnik Općine Rudo, 24. 2. 2017.

Dženana Sivac, direktorica RTV Zenica, 2.3.2017.

Vlado Blagojević, generalni sekretar, Generalni sekretarijat Vlade Republike Srpske, 17. 3. 2017.

Stanka Pejaković, stručnjak za javne nabavke, 24. 2. 2017.

Zorica Rulj, portparol Ministarstva civilnih poslova, 28. 3. i 5. 4. 2017.

Mirna Stanković Luković, novinarka, CRMA, 30. 3. 2017.

Asja Redžić, šef Odjeljenja za sport, kulturu i pitanja mladih, Služba za ekonomski razvoj i društvene djelatnosti, Grad Tuzla, 23. 3. 2017.

Helena Mandić, pomoćnik direktora za emitiranje, i Asja Rokša-Zubčević, rukovodilac Sektora za audiovizuelne usluge i međunarodnu saradnju u emitiranju, RAK, pismena korespondencija, 24. 3. 2017.

Generalni sekretarijat Vlade Republike Srpske, Sektor za informisanje, Biro za odnose s javnošću, 3. 4. 2017.